

УДК 336.647

Л. В. Беззубко, д. держ. упр., проф.
Ю. С. Карташова, магістр

Донбаська національна академія будівництва і
архітектури, м. Краматорськ, Україна
nik@donnaba.edu.ua

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМТВА «КРАМАТОРСЬКА ТЕПЛОМЕРЕЖА» КРАМАТОРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Стаття присвячена проблемі фінансового стану підприємства. Автори дають рекомендації щодо покращення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: Фінансова стійкість, платоспроможність, аналіз фінансового стану, механізм управління фінансовою стійкістю.

Л. В. Беззубко, д. наук гос. управління, проф.
Ю. С. Карташова, магістр

Донбасская национальная академия строительства и
архитектуры, г. Краматорск, Украина
nik@donnaba.edu.ua

ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ «КРАМАТОРСКАЯ ТЕПЛОСЕТЬ» КРАМАТОРСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА

Статья посвящена проблеме финансового состояния предприятия. Авторы дают рекомендации по улучшению финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: Финансовая устойчивость, платежеспособность, анализ финансового состояния, механизм управления финансовой устойчивостью.

L. V. Bezzubko, Doctor of Sciences in Public
Administration, Professor
Yu. S. Kartashova, Master

Donbas National Academy of Civil Engineering and
Architecture, Kramatorsk, Ukraine
nik@donnaba.edu.ua

PROBLEMS OF IMPROVING THE FINANCIAL STABILITY OF THE ‘KRAMATORSKA TEPLOMEREZHA’ ENTERPRISE OF KRAMATORSK CITY COUNCIL

The article is devoted to the problem of the financial condition of the enterprise. The authors make recommendations for improving the financial sustainability of the enterprise.

Keywords: financial stability, solvency, financial analysis, mechanism for managing financial stability.

Актуальність дослідження. Фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, наскільки гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових, виробничих та інших відносин.

Тому однією з основних задач фінансового аналізу є необхідність показати реальний фінансовий стан підприємства для зовнішніх партнерів, інвесторів, органів влади

Але існують випадки, коли навіть успішне підприємство відчуває фінансові труднощі, які пов'язані з не досить раціональним розміщенням і використанням існуючих фінансових ресурсів. Саме тому фінансова діяльність має бути направлена на забезпечення систематичного надходження та ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової та кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних та залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Отже, для виживання підприємства в умовах постійного загострення конкурентної боротьби та нестабільної економічної ситуації в країні необхідно вміти реально оцінити фінансовий стан як свого підприємства, так й існуючих потенційних конкурентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові та практичні проблеми, пов'язані з фінансовою стійкістю на підприємстві, відображені в роботах багатьох вчених економістів: Білик М.Д., Бойчик І.М., Бука Л.Ф., Гринчук В.І., Івашко О.А., Карлін М.І., Ковальчук І.В., Копачова К.І., Крупка Я.Д., Мартюшева Л.С., Овсійчук О.В., Панасенко І.О., Семернікова І.О., Тютюнник., Череп А.В., Шегди А.В. та багатьох інших. У роботі також було використано: інтернет - ресурси за темою дослідження; нормативно-правова база підприємницької діяльності, бухгалтерська та фінансова звітність підприємства.

В економічній літературі існують різні тлумачення фінансової стійкості підприємства.

Так, Калініченко О.В розглядає фінансову стабільність як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності [4, с. 153].

Хомяков Л.І. вважає, що «фінансова стійкість — це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування» [14, с. 161].

Нестерова С.В. ж так визначає фінансову стійкість підприємства як здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику [10, с. 84].

Семернікова І.О. головну суть фінансової стійкості визначає як характеристику стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються [12, с. 163].

Тютюнник Ю.М визначає фінансову стійкість як здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу активів і пасивів у мінливому

економічному середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику [13, с. 351].

Метою роботи є розкрити сутність поняття фінансової стійкості підприємства і таких її складових, як ліквідність та платоспроможність при оцінці фінансового стану підприємства КВП «Краматорська тепломережа».

Наукову новизну отриманих результатів складає розробка рекомендацій щодо поліпшення фінансової стійкості діяльності підприємства.

Практична цінність запропоновані в роботі висновки й пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на КВП «Краматорська тепломережа».

Основна частина

Комунальне виробниче підприємство (КВП) «Краматорська тепломережа» є комунальним підприємством, яке працює в сфері теплозабезпечення й знаходиться у власності місцевої громади.

Основні завдання підприємства - виробництво та розподілення тепла, транспортування його споживачам на опалення та гаряче водопостачання відповідно до укладених договорів.

Споживачами послуг є населення, бюджетні установи та підприємства різних форм власності.

Основними видами діяльності КВП «Краматорська тепломережа» є:

- постачання пару та гарячої води;
- виробництво та розподілення тепла, транспортування його споживачам на опалення, гаряче водопостачання і вентиляція згідно до укладених договорів;
- здійснення водопровідних та каналізаційних робіт;
- газопровідних, електромонтажних, штукатурних, малярних робіт;
- ремонт насосів, компресів та технічного обслуговування;
- здійснення технічного нагляду за станом тепловикористовуючих установок у споживачів, контроль за раціональним використанням і якістю теплової енергії [5].

Інвестиційною програмою КВП «Краматорська тепломережа» передбачено виконання наступних заходів [3]:

1) розробка проектно-кошторисної документації на встановлення лічильників з регулятором теплової енергії у житлових будинках квп «краматорська тепломережа» в кількості 104 одиниці;

2) встановлення лічильників з регулятором теплової енергії у житлових будинках КВП «Краматорська тепломережа» в кількості 71 одиниці.

Ці заходи направлені на встановлення лічильників з регулятором теплової енергії для удосконалення обліку відпущеної теплової енергії, що надають можливості споживачам платити за фактично спожиту теплову енергію, а підприємству мати більш чіткий контроль за дотриманням необхідного температурного режиму.

У даній статі було проаналізовано техніко-економічні показників КВП «Краматорська тепломережа» за 2015, 2016 та 2017 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Основні техніко–економічні показники діяльності підприємства

№	Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)		Відносне відхилення, %	
		2015	2016	2017	2016-2015	2017-2016	2016-2015	2017-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	37689	55059	68051	17370	12992	46,1	23,6
2.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	-37044	-58697	-69974	-21653	-11277	58,5	19,2
3.	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	-548	-8953	-1996	-8405	6957	1533,8	-77,7
4.	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-548	-8966	-1996	-8418	6970	1536,1	-77,7
5.	Вартість майна підприємства, тис. грн., в тому числі:	57028	73735	84750	16707	11015	29,3	14,9
5.1.	основних фондів;	20340	19899	21310	-441	1411	-2,2	7,1
5.2.	оборотних коштів.	36675	53826	63434	17151	9608	46,8	17,9
6.	Чисельність робітників, осіб	167	165	161	-2	-6	-1,2	-2,4
7.	Фонд оплати праці, тис. грн.	7840,3	8909	9461,8	1068,7	1621,5	13,6	6,2
8.	Рентабельність продукції, %	-101,5	-106,2	-102,9	-4,7	-1,4	4,6	-3,1
9.	Продуктивність праці, тис. грн./особа	221,8	355,7	434,6	133,9	212,8	60,4	22,2

Для розрахунку відносного відхилення основних техніко – економічних показників діяльності КВП «Краматорська тепломережа» були використані звітності підприємства за 2015, 2016 та 2017 роки.

Таким чином проаналізувавши основні техніко-економічні показники, можна зробити наступні висновки.

1. Чистий дохід від реалізації послуг у 2016 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 46,1 %, а в порівнянні 2017 з 2016 роками на 23,6 % у зв'язку зі зменшенням робітників, а також збільшенням надання якісних послуг.

2. Собівартість - це вартісна оцінка використовуваних у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів та інших витрат на її виробництво і реалізацію [2].

Собівартість на підприємстві збільшилась на 58,5% та 19,2 % за рахунок збільшення витрат по наданню послуг.

3. Фінансовий результат від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку з прибутку [2].

Зменшення фінансового результату на 1533,8 % у 2016 р в порівнянні з 2015р. виникло за рахунок збільшення собівартості продукції, збільшення адміністративних витрат, інших операційних витрат та фінансових витрат, а також зменшення інших операційних доходів. Але в 2017 році ми бачимо збільшення фінансового результату та 77,7 %, за рахунок збільшення інших операційних доходів, зменшення інших операційних витрат та фінансових витрат, що . говорить про збільшення ефективності господарської діяльності підприємства .

4. Чистий прибуток (збиток) — частина балансового прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань і інших обов'язкових платежів до бюджету. Чистий прибуток використовується для збільшення оборотних коштів підприємства, формування фондів і резервів, і реінвестицій у виробництво [6].

Проаналізувавши чистий збиток (прибуток) видно, що збільшився на в 2016 році у порівнянні з 2015 роком на 1536,1 % ,але у 2017 році в порівнянні з 2016 роком збиток зменшився на 77,7 %, що свідчить про раціональне використання активів керівництвом підприємства.

5. Вартість майна підприємства:

Майно підприємства становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства.

5.1. Основні фонди - це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду часу, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію по частинах у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань [9].

Балансова вартість основних засобів зменшилась на кінець 2016 року на 2,2 %, а на кінець 2017 року збільшилась на 7,1 %, за рахунок оновлення основних фондів підприємства.

5.2. **Оборотні кошти** — це сукупність коштів підприємства, що авансуються на створення оборотних фондів та фондів обігу і забезпечення їх неперервного кругообігу [6].

Оборотні кошти збільшились на кінець 2016 року на 46,8 %, а на кінець 2017 року – 17,9 %, що слугувати позитивним фактором – збільшились запаси підприємства, власні грошові кошти.

6. Чисельність персоналу - це сукупність всіх працівників підприємства, зайнятих трудовою діяльністю, а також які перебувають на балансі (що входять у штатний склад), але тимчасово не працюють у зв'язку з різними причинами (відпустки, хвороба, догляд за дитиною і т. д.); це сукупність трудових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства і є необхідними для виконання певних функцій, досягнення цілей діяльності і перспективного розвитку [9].

Чисельність робітників на підприємстві зменшилась на 2 та 6 осіб відповідно по роках аналізу, що може свідчити про економічну кризу країни, оптимізацію чисельності, підвищення кваліфікації окремих працівників..

7. Фонд оплати праці - сумарні грошові кошти підприємства, організації, витрачені протягом певного періоду часу на заробітну плату, преміальні виплати, доплати працівникам [2].

Фонд оплати праці на підприємстві збільшився на кінець 2016 року – 13,6 %, а на кінець 2017 року – 6,2 %, що відбулось за рахунок зменшення чисельності робітників, підвищення кваліфікації персоналу та збільшення мінімальної заробітної плати, відповідно збільшення окладів та тарифних ставок.

8. Рентабельність - це відносний показник економічної ефективності.

Рентабельність комплексно відображає ступінь ефективності використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів, а також природних багатств. Коефіцієнт рентабельності розраховується як відношення прибутку до активів або потоків, які її формують. Може виражатися як в прибутку на одиницю вкладених коштів, так і в прибутку, яку несе в собі кожна отримана грошова одиниця [2].

Рентабельність діяльності на підприємстві зменшилась на кінець 2016 року склала 4,6%, а на кінець 2017 року збільшилась на 3,1% . Такий показник діяльності підприємства говорить про те, що зростання виручених коштів вище зростання витрачених коштів за надані послуги.

Підвищення рентабельності підприємства є ключовим напрямком діяльності по оптимізації витрат і підвищення доходів.

Позитивний вплив на підвищення рентабельності підприємства надають заходи, спрямовані на оптимізацію використаного робочого часу.

До них відноситься:

- підтримання оптимального числа робочого персоналу;
- зниження витрат на підрозділи, які є супутніми і не беруть участь у виробництві;
- зниження витрат на підрозділи, які є супутніми і не беруть участь у виробництві;
- постійна робота над підвищенням рівня кваліфікації працівників, за допомогою чого, буде поліпшуватися продуктивність праці, випереджаючи середню заробітну плату;
- використання прогресивних систем оплати, підвищення зацікавленості робітників в покращенні продуктивності;
- автоматизація процесів виробництва, яка знижує витрати на фонд оплати праці;
- підвищення мотивації праці.

Також має істотне значення скорочення розміру накладних витрат на експлуатацію та менеджмент виробничого процесу.

Цьому сприяє зростання обсягів виробництва продукції за рахунок здійснення реконструкції, технічного оновлення підприємства, зниження розміру адміністративно-управлінського апарату і допоміжних служб, а також за рахунок вдосконалення процесу управління виробництвом.

9. Продуктивність праці.

Продуктивність праці - це показник, що дозволяє оцінювати ефективність роботи персоналу [9].

Продуктивність праці на підприємстві збільшилась на кінець 2016 року – 60,4 %, а на кінець 2017 року – 22,2 %, що говорить про високу рентабельність надання послуг та про зменшення витрат на надання послуг.

Фінансова стійкість та платоспроможність є найважливішими характеристиками фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки.

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперервного процесу виробництва і реалізації продукції. Аналіз фінансової стійкості є складовою частиною аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями [12, с. 94].

Фінансова стійкість підприємства — це таке його становище, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів [1, с. 63].

На фінансову стійкість підприємства впливає безліч факторів [11, с. 35]:

- становище підприємства на товарному і фінансових ринках;
- випуск і реалізація конкурентоспроможної і користується попитом;
- його рейтинг в діловій співпраці з партнерами;
- ступінь залежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів;
- наявність платоспроможних дебіторів;
- величина і структура витрат виробництва, їх співвідношення з грошовими доходами;
- розмір сплаченого статутного капіталу;
- ефективність комерційних і фінансових операцій;
- стан майнового потенціалу, включаючи співвідношення між необоротні та оборотними активами;
- рівень професійної підготовки виробничих і фінансових менеджерів, їх вміння постійно враховувати зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів.

Для цього він повинен відповідати таким вимогам [7, с. 96]:

- налаштованість кожного елемента фінансового механізму на виконання властивого йому навантаження;
- зворотний зв'язок усіх елементів фінансового механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів.

Зрозуміло, що розглянуті визначення поняття «фінансовий механізм управління» та його елементів є досить різноманітними, але, базуючись на цих висновках, пропонуємо наступну структуру механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, яка наведена на рис. 1.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно розпочати з характеристики його складових, а також визначення послідовності певних етапів.

Для досягнення необхідного рівня фінансової стійкості потрібно здійснювати ефективне управління нею.

Загалом під управлінням розуміється процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації, і діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення результатів.

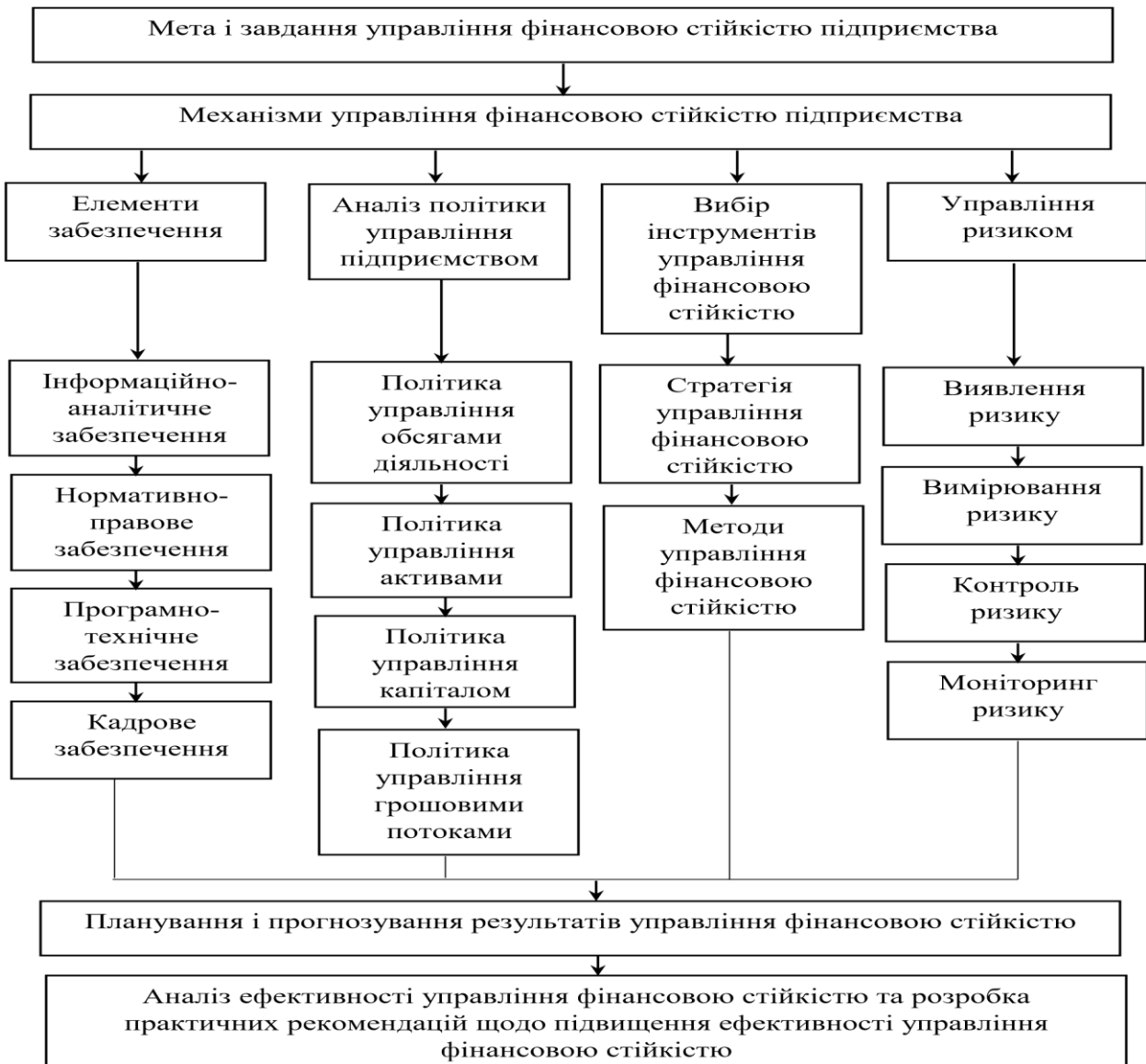

Рис. 1 – Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [7, с. 98].

У роботі розглянуто та пораховано традиційні коефіцієнти, а також способи їх використання для оцінки фінансової стійкості підприємства [8, с. 85].

1. Коефіцієнт автономії. Він характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих в його діяльність. Оптимальною є ситуація, коли частка власного капіталу більше або дорівнює 0,5.

$$K_{\text{авт}} = \frac{B_{\text{к}}}{A}, \text{ де} \quad (1)$$

$B_{\text{к}}$ – власний капітал;
 A – активи підприємства.

$$K_{\text{авт} 2015} = \frac{22369}{60105} = 0,37$$

$$K_{\text{авт} 2016} = \frac{10121}{77512} = 0,13$$

$$K_{\text{авт} 2017} = \frac{8743}{87424} = 0,1$$

Проаналізувавши коефіцієнт автономії за 2015, 2016 та 2017 роки бачимо, що аналізоване підприємство не здатне самостійно розраховуватися з боргами за власні кошти.

Коефіцієнт фінансування. Він показує скільки позикових коштів залучило підприємство на 1 грн вкладених в активи власних засобів. Цей коефіцієнт повинен бути менше 1.

$$K_{\text{фін}} = \frac{З_{\text{к}}}{B_{\text{к}}}, \text{ де} \quad (2)$$

$З_{\text{к}}$ – залучений капітал;
 $B_{\text{к}}$ – власний капітал.

$$K_{\text{фін} 2015} = \frac{1369}{22369} = 0,06$$

$$K_{\text{фін} 2016} = \frac{1315}{10121} = 0,13$$

$$K_{\text{фін} 2017} = 0$$

Коефіцієнт фінансування складає на кінець 2017 – 0, це говорить про високий рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності. Він показує, яка частина загальної вартості активів підприємства сформована за рахунок найбільш надійних джерел фінансування і не залежить від короткострокових позикових зобов'язань. Нормативне обмеження складає > 0.5 .

$$K_{\text{дфн}} = \frac{(B_{\text{к}} + З_{\text{дк}})}{A}, \text{ де} \quad (3)$$

$B_{\text{к}}$ – власний капітал;
 $З_{\text{дк}}$ – довгострокові залучені кошти;
 A – активи підприємства.

$$K_{\text{дфн} 2015} = \frac{22369}{60105} = 0,37$$

$$K_{\text{дфн}} 2016 = \frac{10121}{77512} = 0,13$$

$$K_{\text{дфн}} 2017 = \frac{8743}{87424} = 0,1$$

Розрахувавши коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності, бачимо, що значення менше цього співвідношення, тим більше організація залежить від зовнішніх джерел фінансування, що за інших рівних знижує фінансову стійкість.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, здатність підприємства підтримувати рівень власного оборотного капіталу й поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел. Оптимальне значення цього коефіцієнту повинно бути в межах від 0,2 до 0,5.

$$K_{\text{мвк}} = \frac{(B_k + Z_k - \text{НА})}{B_k}, \text{ де} \quad (4)$$

B_k – власний капітал;

Z_k – залучений капітал;

НА – необоротні активи.

$$K_{\text{мвк}} 2015 = \frac{(22369 + 1369 - 23430)}{22369} = 0,04$$

$$K_{\text{мвк}} 2016 = \frac{(10121 + 1315 - 23686)}{10121} = -1,2$$

$$K_{\text{мвк}} 2017 = \frac{(8743 - 23990)}{8743} = -1,74$$

Нормативним вважається значення 0,2 до 0,5. Позитивне значення коефіцієнту маневреності власного капіталу свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Але в 2015 році він був дуже низьким, проте від'ємне значення показника у 2016–2017 роках свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позикових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості.

2. Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу (показник фінансового ризику < 1).

$$K_{\text{фр}} = \frac{P_k}{B_k}, \text{ де} \quad (5)$$

де, P_k – позиковий капітал;

B_k – власний капітал.

$$K_{\text{фр}2015} = \frac{2155 + 35581}{22369} = 1,7$$

$$K_{\text{фр}2016} = \frac{905 + 66486}{10121} = 6,7$$

$$K_{\text{фр}2017} = \frac{78681}{8743} = 9$$

Якщо значення цього показника дорівнює 1, то це означає, що на одну гривню, вкладену у власний капітал підприємства, припадає одна гривня позикових коштів. Це крайня межа (рівність між власними та позиковими коштами підприємства), яка явно показує міру його фінансової стійкості.

В аналізі по підприємству значення коефіцієнта дорівнює у 2015 році – 1,7, у 2016 – 6,7, у 2017 – 9. Це свідчить про остаточну втрату фінансової стійкості товариства, оскільки на одну гривню власного капіталу припадає 1,7; 6,7; 9 гривні позикового. Це означає, що майно, яке належить підприємству, придбано переважно за рахунок позикового капіталу і управлінський персонал товариства вже не в змозі самостійно приймати рішення щодо розвитку підприємства. Тобто остаточне рішення про здійснення тої або іншої угоди вже буде прийматися тільки після згоди на це кредиторів товариства.

3. Коефіцієнт фінансової стійкості.

$$K_{\Phi c} = \frac{\Phi_{\text{дд}}}{\Pi}, \text{ де} \quad (6)$$

$\Phi_{\text{дд}}$ – довгострокові джерела фінансування;

Π – сукупна вартість усіх пасивів.

$$K_{\Phi c 2015} = \frac{22369 + 2155}{60105} = 0,4$$

$$K_{\Phi c 2016} = \frac{10121 + 905}{77512} = 0,142$$

$$K_{\Phi c 2017} = \frac{8743}{87424} = 0,1$$

Нормативне значення знаходиться в межах 0,7-0,9. Значення нижче говорить про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі.

Фінансова стійкість вважається нормальною, якщо величини короткострокових кредитів і позикових коштів, залучені для формування запасів і витрат, не перевищують сумарну вартість виробничих запасів і готової продукції (найбільш ліквідної частини запасів і витрат).

Фінансова стійкість підприємства характеризується умовами, коли власні і залучені ним кошти використовуються так, що грошові надходження від його діяльності, в першу чергу прибуток, є достатніми для погашення кредиторської заборгованості та здійснення податкових та інших обов'язкових платежів.

Також розглянуто і проаналізовано фінансову стійкість підприємства КВП «Краматорська тепломережа», (див табл. 2.)

Таблиця 2

Аналіз показників фінансової стійкості

№	Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
		2015	2016	2017	2016-2015	2017-2016
1	2	3	4	5	6	7
1.	Необоротні активи	23430	23686	23990	256	304
2.	Оборотні активи	36675	53826	63434	17151	9608
3.	Активи	60105	77512	87424	17407	9912
4.	Власний капітал	22369	10121	8743	-12248	-1378
5.	Довгострокові забор'язання	2155	905		-1250	-905
6.	Довгострокові кредити банків					
7.	Інші довгострокові фінансові забор'язання					
8.	Короткострокові забор'язання	35581	66486	78681	30905	12195
9.	Короткострокові кредити банків	1369	1315		-54	-1315
10.	Фінансові затрати	220	295	61	75	-234
11.	Збиток до сплати податків	8953	548	1996	-8405	1448
12.	Податок на прибуток від звичайної діяльності		13		13	

Проаналізувавши показники фінансової стійкості підприємства видно, що більшість показників мають фактичні значення нижче нормативних. Це характеризує, що підприємство фінансово нестійке.

У ході роботи запропоновані напрямки щодо підвищення фінансової стійкості КВП «Краматорська тепломережа»

Щоб досягти удосконалення управління фінансовою стійкістю КВП «Краматорська тепломережа» необхідно:

- визначити величину потрібних і реально необхідних грошових ресурсів за джерелами їх формування і напрямами використання для здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності;

- оптимізувати структуру капіталу за джерелами формування і напрямами розміщення;

- розробити альтернативні чи запобіжні заходи на випадок відхилень від прогнозованих показників;

- контролювати й оперативно реагувати на хід виконання фінансового плану.

У процесі розроблення фінансового плану пропонується поетапно прогнозувати:

- доходи, витрати й прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності та чистий прибуток і напрями його використання;

- потребу в оборотних коштах за джерелами формування і напрямами використання;

- джерела інвестиційних ресурсів для виконання плану капітальних вкладень;

- величину і напрями використання коштів соціального спрямування;
- баланс активів і пасивів на кінець планового періоду.

На першому етапі необхідно розробити план доходів, витрат і прибутку з тим, щоб упевнитися в економічній і фінансовій результативності прогнозованих видів діяльності, достатності очікуваного чистого прибутку для самоокупності (простого відтворення) та остаточно визначитися у напрямках діяльності.

На другому етапі слід подбати про достатність грошових ресурсів для ритмічного кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу, тобто створити фінансові передумови виконання прогнозованих обсягів діяльності. Для цього доцільно скласти баланс грошових ресурсів, у якому відобразити потребу в обігових коштах для формування запасів планових оборотних засобів, з одного боку, і джерела формування обігових коштів — з другого.

Слід зауважити, що структура джерел має бути не довільною, а такою, що забезпечить підприємству платоспроможність, кредитоспроможність і ліквідність поточних зобов'язань (збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності до 1,72, коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,33). Тому величина власних обігових коштів повинна бути прогнозованою, має встановлюватися норматив. Обов'язок підприємства забезпечити їх наявність у розмірі, не меншому за норматив.

На третьому етапі необхідно визначити джерела фінансування капітальних вкладень, щоб уникнути недофінансування об'єктів і не допустити непланового вилучення власних коштів із обігу на капітальні вкладення. За великих обсягів капітальних вкладень доцільно скласти баланс фінансування капітальних вкладень, в якому відобразити їх напрями та конкретні джерела фінансування. Якщо підприємство залучає зовнішні інвестиції на визначений строк, треба спершу скласти розрахунок їх окупності. За невеликих обсягів капітальних вкладень джерела і напрями використання коштів на реальні інвестиції можна відобразити окремими розділами у балансі грошових ресурсів.

Четвертий етап пов'язаний із соціальною політикою підприємства. Щоб забезпечити успішне виконання показників бізнес-плану і фінансового плану зокрема, необхідно приділити належну увагу персоналу підприємства, його соціальному захисту, оскільки матеріальне заохочення є важливою мотивацією до праці, до новацій. Від соціальної політики підприємства великою мірою залежить прогрес на підприємстві, трудова дисципліна і кадрова стабільність. Тому підприємству доцільно виробити систему матеріального заохочення, поєднати її з результатами праці та кінцевими фінансовими результатами підприємства, визначити джерела фінансування, скласти кошторис та забезпечити прозорість і гласність використання коштів.

На завершальному етапі необхідно скласти прогнозний баланс активів і пасивів підприємства на кінець планового періоду, визначити структурні зміни, які відбудуться за умов виконання фінансового плану, оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства, розрахувати очікувані показники, за якими оцінюється фінансова стабільність, провести їх порівняльний аналіз за останні 3—5 періодів, з тим щоб запобігти можливому погіршенню фінансового стану підприємства. Із сказаного випливає, що кожний етап потребує певних економічно обґрунтованих розрахунків [10, с. 73].

Слід зазначити, що комплексне фінансове планування потребує фахового підходу. У процесі розробки плану й контролю за ходом його виконання у полі зору фінансиста повинна бути вся різнобічна фінансово-господарська діяльність підприємства.

Першочерговим його завданням має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообігу виробничих фондів, підвищення фондівіддачі і рентабельності активів, забезпечення високої ліквідності боргових зобов'язань.

Водночас фінансовий менеджер повинен аналізувати доступну інформацію про діяльність конкурентів підприємства, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства, розробляти запобіжні чи альтернативні заходи, щоб забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність. необхідні передумови фінансової стабільності.

Такі показники мають лягти в основу розробки фінансового плану і порівняльного аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.

До складових концепції забезпечення стабілізації фінансового стану підприємства слід віднести:

- по перше, обґрунтування принципів її досягнення;
- по друге, створення умов для досягнення сталої фінансової рівноваги;
- по третє, визначення факторів впливу і порядок їх урахування для формування стратегії розвитку підприємства.

Головні етапи розробки стратегії стабілізації фінансового стану підприємства такі:

- створення інформаційної бази для ретроспективної оцінки дій, ужитих у цьому напрямі;
- визначення нагальних фінансових проблем і стратегічної мети;
- моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на прогнозний рівень фінансової рівноваги;
- створення альтернативних прогнозних варіантів забезпечення фінансової стабільності;
- створення системи критеріїв для оптимізації зазначеної стратегії ;
- оцінка прогнозних варіантів і вибір оптимального з них ;
- впровадження системи заходів щодо реалізації обраного варіанта стратегії, контроль за його виконанням.

Виходячи з проаналізованих показників у попередньому розділі можна сказати, що відношення вартості матеріальних оборотних засобів і величин власних і позичених джерел їх формування визначає фінансову стійкість підприємства. Забезпечення засобів та затрат джерелами формування являється суттю фінансової стійкості, тоді як платоспроможність виступає її внутрішнім проявом.

Найбільш узагальнюючим показником фінансової стійкості являється надлишок або нестача джерел засобів для формування запасів та затрат, що отримується в виді різниці величини запасів і затрат. При цьому мається на увазі забезпеченість певними видами джерел (власними, позиченими), оскільки достатність суми всіх можливих видів джерел (включаючи короткострокову кредиторську заборгованість та інші пасиви) гарантована тотожністю підсумків активу та пасиву балансу.

Щоб зняти фінансову напругу, на даному підприємстві, необхідно вияснити причини різкого збільшення на кінець року таких статей матеріальних оборотних засобів: запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари.

Прийнявши до уваги виявлені в ході аналізу негативні явища, можна дати деякі рекомендації з підвищення фінансової стійкості підприємства:

1. Вкладання додаткових коштів власниками або залучення стороннього інвестора.

2. Необхідно працювати в напрямку збільшення частки власних ресурсів. Це дозволить збільшити суму власних оборотних коштів, що призведе до збільшення значення показника.

3. Покриття негативних наслідків від дії ризику відбувається за допомогою такого способу як самострахування, що дає змогу оперативно відшкодувати збитки від наслідків несприятливих випадків за рахунок створених резервів.

Для підвищення показника коефіцієнта фінансової стійкості можна працювати в двох напрямках:

1. Збільшення суми власного капіталу.

2. Збільшення суми довгострокових позикових коштів.

Заходами по першому напрямку можуть бути: реінвестування прибутку, додаткова емісія акцій і т.д. Заходами за другим напрямком можуть бути: емісія облігацій (на період більше року), отримання кредиту від банку, отримання кредитних коштів від інших підприємств і т.д.

Одним з найбільш радикальних напрямів підвищення фінансової стійкості є пошук внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості виробництва і досягненню беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, зниження її собівартості раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непрозводітелних витрат і втрат.

Основна увагу при цьому потрібно приділити питанням ресурсозбереження: впровадження прогресивних норм, нормативів і ресурсозберігаючих технологій, використання вторинної сировини, організації дієвого обліку та контролю за використанням ресурсів, вивчення і впровадження передового досвіду в здійсненні режиму економії, матеріального і морального стимулювання працівників за економію ресурсів і скорочення непродуктивних витрат і втрат.

Використання вищезазначених методів в плануванні і аналізі діяльності КВП «Краматорська тепломережа» дозволить підприємству більш ефективно планувати фінансові ресурси, мінімізувати ризик настання банкрутства та допоможе ефективніше управляти виробничими процесами на підприємстві.

Література

1. Економіка підприємства : підручник. / І. М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016.– 378 с.
2. Економіка підприємства: навч. посіб. / Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В.- К.: центр учбової літератури, 2013. - 304 с.
3. Інвестиційна програма КВП «Краматорська тепломережа» Краматорської міської ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.krm.gov.ua>
4. Калініченко О.В. Економіка підприємства. / О.В. Калініченко, О. Д. Плотник - К.: Кондор-Видавництво, 2012 – 600 с.
5. Комунальне виробниче підприємство «Краматорська тепломережа» Краматорської міської ради, м. Краматорськ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kramts.com>
6. Копачова К.І. Управління ризиком зниження фінансової стійкості на підприємствах / К.І. Копачова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 2. – С. 151–157
7. Крупка Я. Д. Фінансовий облік. / Я.Д. Крупка, З. В. Задорожний – К : Кондор – Видавництво, 2013. – 552 с.
8. Крушельницька О. В. Управління персоналом / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук.: Навч. пос. - К.: Кондор, 2016. - 292 с.
9. Логунова Н.А. Экономика и организация инновационной деятельности: учебное пособие / Логунова Н.А., Алексахина Л.В., Красовская Н.А. – К.: Кондор-Издательство, 2014.
10. Нестерова С. В. Фінансовий менеджмент: практикум. Навч. посібник / Нестерова В.С. – К.: Кондор-Видавництво, 2014. – 268 с.
11. Овсійчук О. В. Удосконалення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / О. В. Овсійчук // Управління розвитком. – 2013. - №10. – С. 34 – 36
12. Семернікова І.О. Економіка підприємства. / І. О. Семернікова, Н. В. Мешкова-Кравченко .: Навч. пос. - Х., 2013. - 311 с.
13. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб./Ю.М.Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.
14. Хомяков Л.І. Потенціал і розвиток підприємства / Л.І. Хомяков: Навч. пос. - К.: Кондор, 2013. - 400 с.